

M. T. R. COLLEGE, SURAT

Manuscript Library

No. Ref.
Ser. 750

Title: Bhuvanashyami
Stotra

10/11/21

750

भुवनेश्वरी स्तोत्र

:	Bhuvaneshwari	Title	Stotra
:	:	:	Author
:	:	:	Editor
:	:	Saka Sam.	Year, Vols.
:	:	1782	
:	:	:	Publisher
750	:	:	Remarks

इ. अ. पु. ख.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीलुवनेश्वर्यै नमः ॥ कर्णस्वर्णविंदो लकुंडलधराम
 पानवहोरुहां मुक्ताहारविन्मेषणपरिलसद्वैमिहसन्मल्लिकार्क ॥ लिलालालित
 लोचनं शशिमुखामावृत्तं चिस्त्रजोदाप्यंतानुवनेश्वरीं मूर्धनं वंदामहे मातरं ॥ १ ॥
 अथ सतामुदयादिमहोर्मिमालाकुलितस्य सकलेंद्रियस्य मकरकुलानुरा
 वगाहस्यानवरतप्रलूतनवन्मोहमहान्तरस्य संसारवारं निधेः प्रतरण
 यस्योत्तमिव स कलसंपर्शमास्यदं यस्याः प्रसारमासाद्य चतुरश्रतुराननो
 पिसर्गाद्वैतिखिलनिगमाश्च विद्याः समंकुरणं चकार नो जननीमिव संला
 वनोद्यतां कल्पवल्लीमिवानिमित्तफलं हानदीर्घां रुचिरचरणं संक्रमणतः क

४२१

रुणयावसुंधरामनिस्रतामिवरणममयमं जीरादिसकलचरणनरणमंडि
 तं उडवररसनोद्यसिक्किं किणकुलकाणकलितं पिष्यलदलांतावस्थितोद
 कबिंदुवदबन्तासमानाममलमुक्ताफलप्रकरादारविन्मेषितपा नोन्नातप
 योधरीं नवमधुककुसुमसुरवमातिरस्कार^{कर}कपोलयुगलप्रतिबिंबतचा
 रुचार्मकरकुंडलौ चंचलञ्चद्रकलावतंसितशिरोदेशां स्फुरन्महाभौलि
 प्राणिक्यविराजमानां श्रीलुवनेश्वरीमन्निवद्यसकलागमाचार्यचक्रवर्ति
 ष्वाधराचार्यविरचितमहास्तोत्रस्य यथा मतिवाहं बालकप्रबोधिनीसकल
 विमलपददीपिकां विरचयामाति ॥ एतद्व्याकलयावतंसितशिरोविस्तादि

नादात्मकं तद्रूपं न निस्मरामि परमं सन्मात्रमेकं तव ॥ यन्नोदेति परान्निधा
 नगवती नासां हितो संपदो ॥ पश्यंती मनुमध्यमा विरं देति स्वरं च सारं वरा ॥ २॥ दे
 जेन नितत तव स्वरूपं स्मरामि न्यहरहो ध्यायामि ॥ किंचूतं तत्र तव स्वरूपं ॥ अ
 तशिरः ॥ न्यवतं सितं शेषराक्तं शिरोमूढाय स्यततया ॥ कया श्चोरिदं दृष्टया ॥ ऐंदव्या क
 लया ॥ पुनः किंचूतं तत्र तव स्वरूपं विस्तारि विस्तारो स्यास्तीति विस्तारि सर्वव्या
 पकमित्यर्थः ॥ पुनः ॥ किंचूतं नादात्मकं नादस्वरूपं ॥ उच्चारण काले नादवत्
 पुनः किंचूतं ॥ परमं ॥ परा उक्ता शमा शोनाय स्यतत परमं ॥ अथवा परमं प्रकृ
 मित्यर्थः ॥ पुनः ॥ किंचूतं ॥ सन्मात्रं ॥ सत्ता मात्रं ॥ सद्भाव रूपं मितियावत् ॥ अप

रं किंचूतं ॥ एकं ॥ अद्वितीयं ॥ हे विश्वेश्वरियत्रय स्मृतव रूपे परान्निधा परा संज्ञा
 वाणी उदेति उदय प्राप्नोति ॥ किंचूतावाणी ॥ नगवती ॥ ज्ञानवती ॥ नगोर्कज्ञान
 माहात्म्य इत्यनेन कार्य श्रवणत्वं ॥ किंचूता ॥ परान्निधा नासां हितो संपदो हिति
 धितं तासां ॥ प्रसिद्धानां नासां हृदीनां पदं स्थानं ॥ ततः परान्निधा ॥ पश्यंती वाक्
 विहरति ॥ ततः स्वरं स्वध्याया वा षष्ठ्या न विरादोक्तं सिति सर्वप्रसिद्धा वैस्व
 री वाक् विहरति ॥ अथ च मनो पदे ऐंदव्या कलया वतं सित शिर इति चैवार्धध
 नुषाकारिवा लक्ष्यते ॥ ततः विस्तारि प्रपंचमाया स्यास्तीति तत्र विस्तारि ॥ माया
 विजमिति निरूप्यार्थः ॥ तदनुनादात्मकं ॥ नादशब्देनात्र बिंदुरनुस्वारो निधाय

ते तेन सहितमित्यर्थः। शानुस्वारेऽही मितिया वत् अथैवैषया सातिशयं महि
मानमनुमीलयतं। अथ परं वृत्तमाह ॥ २४ ॥ अथादिहोत विलासलालसतय
तासौ नुरीया तुया। कोडीकृत्यं जगन्नये विजयते वेदादिविद्यामया। तं वाचं
मया संप्रसादय सुधा कलोलकोलादलक्रीडाकर्णनिवर्णनीयकवितासाम्रा
ज्यसिद्धिप्रदं ॥ २५ ॥ इमात देसं कलेश्वरितु इति व्यवधे देतासं देवीज्ञानां प
रापैशंपती मध्यमा वैषरीलक्षण जगन्नये। नुवनत्रयौ। कोडीकृत्याऽनित्याऽप्ये
ष्यविजयेते। सर्वोत्कर्षेण वर्तत इति। कयाकृत्या अथादिहोत विलासलालस
तया। आह्वयः। अकारादयः। होताः कृकारांताऽयेव एतौ यो विलासः वि

॥ ३ ॥

॥ लासनेतस्यया लालसतया विधमखिलमनिव्यानवृत्तित्यर्थः किंचूतासा। नु
रीया विदिविद्यामया वेदादयो याद्यास्ताः स्वरूपेयस्याः सातया। देजननि
तां नुरीयां वैषरीवाचं मयि विषये संप्रसादय सम्यक् प्रसादं विधाय तुत्यादयः
किंचूतां वाचं सुधा कलोलकोलादलक्रीडाकर्णनिवर्णनीयकवितासाम्रा
ज्यसिद्धिप्रदं सुधाया पीयुषस्य ये कलोलः लक्ष्यते तेषां यः कोलादलक
लखः तस्य या क्रीडा खेलनं तस्या यदा कर्णनंतद्वर्णनीयास्तत्याया कवि
ता तस्य या साम्राज्यसिद्धिस्वर्धकारिणा सिद्धिः तौ प्रकर्षेण ददाति। तितथा
तं ॥ २५ ॥ अथैदानीं विशिष्टवाचनस्य महिमानमाह ॥ २५ ॥ कव्यादौ कर्मात्ता

॥४॥
नूवने
री

सतोपिकलयाविद्व कयाचित्किलोत्थोध्यत्वांकुरयोचकारचतुरोवेदांश्चविद्या
श्रताः। तन्मातर्ललितेप्रसीदसरलेसारस्वतंदेहिनेयस्यामोदमुदीरयंतिपुल
कैरंतगतिदेवताः॥४॥ देमातजननिकिलेतिस्मृत्येकल्पादोस्तेराहो कमलास
नोपिब्रह्मात्वाध्यात्वाचतुरोवेदाङ्गपुनश्चताः। विद्याः चतुर्दशान्कुरयोचकार
प्रगटीकृतवान्किंनृतः कमलासनः। अपिनिश्चयेनकयाचित्कलयाविद्वस्मृ
तः। किंनृतः वाचतुरोब्रह्मणेविशेषण। देमातस्तत्काराणात्प्रसीदप्रसादं
कुरुष्व। मेमहंसरलेसारस्वतंदेहि। सश्ररश्चलश्चसरलेसवेदिं होविनापारैव
नृइति॥ एतेवैसदितंस्तेइतियाचत्॥ अथवासरलप्रिवियांजलंकेवलं

॥५॥

वाग्रवमेवेकाररूपमित्यर्थः॥ देललितेएतन्महिमानेवाग्रवरूपंमनुमयिप्र
सादयेतिप्रार्थना॥ अपरंदेविषेश्वरियस्यवाग्रवस्यामादंमहिमानेन्यंतगतिः देव
ताः न्यात्मप्रनतयउदीरयंतिः कैःपुलकैः रोमांचैः॥५॥ मयन्नगवत्यान्तरध्याने
फलमाह॥५॥ मातादेहन्ततामहो धतिमदीनादेकरेश्वामयी सात्त्वप्राणमयीहु
ताशनमयी बिंदुप्रतिशमयी। तनत्वां नुवनेश्वरं वितयिनीध्यायामितायी विलोस्त
त्कारुण्यविकाशिपुण्यमतयः खलंतुमेसकृतयः॥५॥ महोइतिखं बोधनेदेमातः स्ना
त्वेवंविधवह्यमाणलक्षणवृत्ते तेनकारेणत्वा विलोमरुदेवस्यजायांकुदुबिनीनुव
नेश्वरीध्यायामिकिंनृतां त्वांविजयान् विजनशीलां अतएवमेममसकृतयः शोननवाच

उर्वेश्वर

पुनः किं नृतात्वं कृताशनमयी कृताशतोरेकः तन्मयी पुनः किं नृतात्वं बिंदुप्रतिष्ठाप
या बिंदुरनुस्वारः तस्य प्रतिष्ठा अपरोक्षं तन्मयी ॥ ४ ॥
स्वेलेतु नवनवगद्यपद्यसद्यः करणेद्यतादीप्यंतु किं नृताः स्वरूपः त्वत्कारुण्यविकाशिपु
एवमतयः त्वत्कारुण्येन तवरु रूपाविकाशिनी प्रकाश शील उन्मालयंता पुण्यापवित्रमति
यासां तास्तथा । किं नृतात्वं । धृतिमयि धृतिराकारस्तनमयी । अपरं किं नृतात्वं नारेकरेखा
मयी । नादशब्देन अन्नं जीकारो निधायते तस्य एकारो रवाचं इकला तन्मयी । इति नवतिमनुमंत्र
इह धृतिमया त्यादिषु सर्वविशेषेषु स्वरूपार्थे मया द्विध्यानं ॥ ५ ॥ - मयेदानीं वाग्देवतामेवतां ॥ त
न्मेश्वरहो मुदीपरिचयो हं चरमुधासागरस्यैरोज्जागरवन्वि विन्नमजितः । त्वामाश्वधृद
लानुकारमधुरामाधारबद्धोरं संसेवे नुवनेश्वरीमनुदानं वाग्देवतामेवतां ॥ तन्मेश्वर
हो मुदीपरिचयो हं चरमुधासागरस्यैरोज्जागरवन्वि विन्नमजितः जितेदीप्यंतु दिव्यागिरवा

॥ ५ ॥

देजननी मनुदिनं मनुलही कृत्यतां वाग्देवतामेव नुवनेश्वरी संसेवे संप्रगा
राधयामि । अपरं देवितत्त्वकारणं तमेवमदिव्यागिरोवाणः दाव्यंतु कांडं
किं नृतागिरः शारदको मुदीपरिचयो हं चरमुधासागरस्यैरोज्जागरवन्वि
विन्नमजितः शरदिनवाशरादीनां चारो को मुदी च शारदको मुदी त्व
त्रस्त्रियां युवलाषितपुंस्कारादिति पुवला वेष्टवपिदस्येयो लोः तस्याः यः
परिचयो दर्शनं तेन उद्वचन उद्वेलीन वन्यः सुधासागरः पीयूषवारि
धिः तस्यैवं स्वेच्छाया उज्ज्वलं शब्दा यमाना वान्वयोल्लस्यः तासं यो
विन्नमः विलास जयंता तितथां किं नृतात्वं अपश्चच्छदलानुकारमधु

श्रीः अक्षरं च दलानुकारेण पिष्पलपत्रसदृशतया मधुरं ॥ त्रिकोणेन मनो
 हरामित्यर्थः ॥ किं नूतनं त्वं आधारबधोदरं ॥ आधारेण बद्धोणेन बधोदरं र
 चितनिलयां अतएव तादृशत्रिकोणमालिख्यततः षट्कोणं विधाय त
 स्य अनुपश्चात् दिने अष्टमरमानतया अष्टदलकमलमिति संकेतितं
 नवति ततो वाग्नवं बाले चं डकलाङ्गुकारसहितं तन्मध्ये विलिखेत्
 इति यंत्रोद्धारविधिः ॥ ६ ॥ इदानीं परमेश्वर्याध्यातमाह ॥ लेखनस्तु तवेद्यव
 स्तु सुरनिष्ठा पुस्तकोत्तंसितो मातः स्वस्ति कदस्तु मेतव करो वामो निरा
 मः श्रियाः सद्यो विडुमकंदली सरलता संदोहसो प्रांगुलिर्मुद्रा बोधमयं

दधत्तदपरोप्यास्तामपास्तन्नमः ॥ हे मातः तव वामः करः मे मम स्वस्ति
 कदस्तु शुनकारको नवतु किं नूतनं त्वं वामः करः लेखनस्तु तवेद्यवस्तु सु
 रनिष्ठा पुस्तकोत्तंसितः लेखेन यत्प्रस्तुतं तवेद्यं प्रस्तुतं तद्वाप्ययदस्तु तत
 प्रतिपादकं सुरनिष्ठा ममोदरं कांत्यसहितं यत्पुस्तकं तेन उत्रंसितो मडि
 तः पुनः किं नूतनः श्रिया नम निरामः शो नया ममोदरः तदपरोदहिण करः स
 दस्तु कालमे मम अपास्तन्नमः आस्ता निराकृतं नोतिर्नवतु किं कुर्वन् बो
 धमयं मुद्रा दधन् पुनः किं नूतनः विडुमकंदली सरलतायाः यः सरलता विला
 सः तद्वत् सौम्यमोदराङ्गुलयो यस्य स तथा इति च द्वयोरपि विशेषणं ॥ ७ ॥

ॐकारमध्येमायालतां हुं। कारवध्वी यजे। पूजयामि। किंचित्तां मायालतां। आधारचक्रुर्द
लांबुजगतां। आधारचक्रमेव चक्रुर्दलांबुजे चक्रुर्दलकनतंतत्रगतां से स्थिता पुनः किंचित्तां मायालतां। आदिनिः अकारादि निर्वर्णैः कुसुमितां पुष्पितां। अन्यापि ज
तान्नता सती पुष्पिता न वति किंचित्तेः। आदिनिः प्रत्यावृत्तिनिः एकं एकं प्रतिआ
स मन्ता। लावेन वृत्तिवर्तने येषां प्रत्यावृत्त्यः ते स्तथा। अथवा। आदिनिः अकारा
दिनिः रूपये तैः प्रत्यावृत्तिनिः लोमप्रतिलोमनिर्वर्णैः कुसुमितां परमशोभान्वितामित्य
र्थः यथा। हुं अहं आ इत्येवमादयः रूपये ताः वर्णाः स्वयम्भूनायाः प्रतिलोमप्रेक्षितौ
~~यथा~~ यथा हुं हूं ह्रूं ह्रूं रुं रुं सं इत्यादि। पुनः किंचित्तां प्रायालतां। चूडा मूल

पवित्रपत्रकमलप्रेखोलखेलसुधाकक्षेलः चपलतरखेलंतीपायूषलहरीतेनानु
लेपतचक्राकारत्वात्तच्चक्रंपत्रसमूहः तस्ययः चक्रमन्त्रप्रकारोविलोपेनचम
त्कारणंतेनलोकोत्तरां न्प्रनिर्वर्त्तनीयं ॥ ५ ॥ इदानीं परमेश्वर्यध्यानेनफलप्राप्त
सोहंत्यक्रूरुणकटाक्षशरणपंचाध्वरं चारतः प्रत्याहृत्यमनोवराभिरसन्ना
रंगंममातिंगतु ॥ श्रीसर्वरुचिन्मूषणकृतकलानिस्पंदमानामृतस्वच्छदस्फटिका
दिप्तादितपपः शोभावतीनारती ॥ ६ ॥ हेमातः सोहंतवसेवकः त्वत्कुरुणक
टाक्षशरणः मनः तवदयायुतापांगवीक्षुणशरणः सन्तुवसामितिष्ठामि किं कृत्य
॥ मनश्चित्प्रत्याहृत्यनिवर्त्यः कस्मात् पंचध्वरं चारतः प्राणहानांपंचानामपिवा

पूचापेन्वाध्वसंस्वारणतः॥ येनमागसिंक्रमणतः॥ यत्रचवातसंस्वारणतत्रमनःसंस्वारण
 मिति॥ श्रूयते॥ अवापेन्वानोऽध्वानां मागणिंगाणपतवैश्वस्योरग्राहिकशोन्त्वानोसं
 स्वारतःसंस्वारणतमनोनिवर्त्ययतस्त्वद्येववसामि॥ अतःकारणतःनारतिसरस्व
 तिममरसनारैर्गंमागनु॥ अथाश्रयनु॥ किंन्तुःनारतीःश्रीसर्वद्विन्धुषणीकृत
 तकलानिस्पंदमानामतस्वच्छंदस्फटिकादिसौदितपयःशोन्नावर्तीःसकलदेवताव
 रिहत्वात्॥ आशब्दस्य प्राक्प्रयोगःश्रीसर्वहोमदेशस्तस्ययाविन्धुषणीकृतकलाचं
 दकलाततःनिस्पंदमानेनिसरतयदमतेपायूषे॥ स्वच्छेहोनिराश्रयोनिर्मलियोयःस्फ
 टिकादिः॥ श्रीसर्वद्विन्धुषणीकृतकलानिस्पंदमानामतस्वच्छंदस्फटिकादिःश्रीश्री

॥ ७ ॥

वीहइत्यादिस्फटिकादितान्यासौऽदितंबहुलीकृतंयतपयोदुग्धंएतेषांएकत्रकरणेया
 वसीशोन्त्वतितादृशेवविद्युतेयस्याःसतया॥ अथ॥ श्रीसर्वद्विन्धुषणीकृतकलायाः
 निस्पंदमानामतेनस्वच्छंदस्फटिकादिः
 निर्मलस्फटिकयवतस्यसौदितंबहुलीकृतंयतपयोनीरंतरंयद्वशोन्वायस्याःसात
 येतिमुक्तोयमर्थः॥ यतश्चैककिरणःपीयूषैवषट्तिदृशनिनवस्फटिकादिइवे
 तितदुनपमेकान्द्वययद्वत्शोन्ते॥ तद्वशेतिपिडितार्थे॥ ॥ ८ ॥ इदानींनगवत्या
 बीजकयस्यप्रकारंतरमाहः॥ मातमनिकयाविहन्तिमिदंगनीकृतानादृतस्व
 छंदध्वनियेयमध्वनिरतंबैर्कनिर्गजिरौ॥ संसेवेविपरातरातिरचनोच्चा रादकारावधिसं

स्वाधिनामतसिंधुबुधुरमहोमयामयेतेमहः॥११॥ महो इति संबोधने हेमात॥
 तेतव इहेमायामयेमहो ज्योतिसेवे। सम्पगाराधयामि। किं नूतं मायामये। महः अ
 नीकतानाहृतस्वछंदध्वनिपेयागनी क्रत इति अगनीगनी क्रतः गनी क्रतः
 यः अनाहृतः स्वछंदध्वनिअनाहृतः स्वछयोत्पन्ननाहृतः तेनपेयं द्रव्यं। पुनः किं
 नूतं मायामये। चार्कनिडागिरौ एव अध्वनिरतं। चार्कयोः श्वासो धास्योः नि
 डा विगतव्यापारः तस्यागिरिरिवगिरिः तस्मिन् चार्कनिडागिरौ एव अध्वनि
 स्वाधिष्ठानचक्रोत्तं। प्रोचितं। पुनः किं नूतं मायामये। महः मा ~~नूत~~ नूतकया वि
 दन्तिता। मानूकया विगुंफितं। यथा ऐं ह्रीं औं ऐं ह्रीं औं इत्यादि रूपं तं हेयं॥ अपरं

॥१०॥

किं नूतं मायामये। स्वाधिनामतसिंधुबुधुरं। स्वस्याधिनः स्वस्य वरपः यः अम
 तसिंधुः सुधासागरतद्वत् बुधुरं मनोहरं। अन्निमतफलदमित्यर्थः पुनः
 विविशिष्टं। विपरीतं। विपरीतरातिरचनादकारावधि। विपरीतरातिरचनायाः
 मात्रकायाः उच्चारणतन्माकारावधि यथा ऐं ह्रीं औं ऐं ह्रीं औं ऐं ह्रीं औं ऐं ह्रीं औं
 इत्यकारावधि स्वयमूहनीया। ॥१॥ इदानीं परमेश्वर्याजीजाराधनेन यत्फलं
 नवति तदाह तस्मान्नेदनचारुचंदनतरुध्याया सपुष्पासवस्वैरा स्वाहन
 मोहमानमनसामुहामवा मन्त्रुवां। त्रीणि एतानि गितरं गितस्वरचमत्कारोपि सारे
 जितोयेन स्यादिदं दक्षिमेतदन्तः संचारि सारस्वते॥१॥ हेमातः तस्मात्तत

वमरुसः सेवनात् इह नमस्मिन् लोके मेमहं सारस्वतं देहि। समर्पय। किं नृतं नितः सं
 चारि सर्वतः प्रसारणं शालं। मपि निश्चिते येन सारस्वतेन सारोर्जितः स्यात् गतस्त्वान्न
 वत्तनारसं स्यात् को सौ वीणा न गितरं गितस्य च मत्कारः वीणा प्रसिद्धा तस्या यान्न
 ॥ गिः तं नारत्तु विज्ञेयः। नयातरं गितः उन्नादितो नितः उत्पादितो यः स्वराणां निष
 षैरादीनां च मत्कारः च मत्कारेण सनारस इति संबंधः। कासां उच्चा मवामन्नुवां न
 दन चारु चं हनन रुध्या स पुष्पा स च स्यैरा स्याद न मोदमान मनसां नोदने वने ये च
 रुचं हनन तरवः मन्मोद रुचं हन वृक्षातेषां ध्याया रु विषये पुष्पाणां मासव स्यमक
 रं दस्य स्यैरं स्वे ध्याया सत्त मा स्वादनं तेन मोदमाना नि स हृषाणि मनो सियासां ता

॥१९॥

तथा तासां ॥ ॥ इहानां नगवत्या वरुमा ए श्लोके वी जत्रय ध्यात स्य स्छाना न्याहः ॥
 न्याधारे इह ये शिखा परिमरे संधाय मे धामया त्रे धा वी जत नू म नू न करुणा पीयू
 षक लो लिनी त्वां मातर्ज पतो निरंकुश निजा द्वैता मता स्वादन प्रहो न श्रुल के स्फु
 रंतु पुल के रंगानि तुगां निमे ॥ १३ ॥ इहानां त्वां वी जत नू ज पतो मे म न न्म गानि श
 रीरा वयवाः तुगां नि उवू सिता नि स्फुरंतु उ छ सं तु कैः पुल केः शोभ हृषैः किं
 कृत्वानुत्रर श्लो के वरुमा ए वी ज नू यं एषु त्रिषु स्थानेषु त्रे धा सं धाय त्रि प्रकारं न
 नु वध्य न्म तु सं धानं विधाय एषु केषु स्थानेषु न्याधारे न्याधारे च के इह ये मा
 न से शिखा परिमरे ब्रह्म रंध्रे इति किं नृतैः पुल केः निरंकुश निजा द्वैता मता

स्यादनुप्रज्ञानः श्रुतकैः निरंकुशमयद्विरहितं निजस्य स्वस्य यत्प्रदेतामता सा
 धनेतत्रयत्प्रज्ञानोज्ञानजलंतस्य बुलकैरिव बुलकैः किंचूतां त्वामेधामया
 मधस्यरूपाः पुनः किंचूतां । अनूनकसूणपीयूषकक्षोपनी । अनूनघनतरं
 यत् । करुण एवं पीयूषं यामतंतस्य कक्षोपालद्वयो विद्यंते यस्या सा तप्यातां ॥
 ४ इहानीबीजत्रयस्य ध्यानफलमाह । वाणाबीजमिहं जपामि परमंतत्कामरा
 जानिधं मातः सांतपरं विसर्गसिद्धितो कारोत्तरं तेन मे । दीर्घां होलितमौलि कीर्ति
 तमणिप्रारध्वनीराजतैः धीरैः पातरसा निरंतरमसौ वाक् जंजनामद्रुतां ॥ १४ ॥
 हे मातः सकलेस्वरितेन कारणेन मे मम अस्मै ॥ १५ ॥ वाक् निरंतरं सत

॥१५॥

तं उक्तं नतो । प्रसहेतु कथं येन ॥ कारणेन इदं वाणीनी जेहंकाररूपं आधारचक्रे
 अहं जपामि ततोपि कामराजं लंकाकाररूपं हृदये जपामि ततः सांतपरं स एव
 अंतः अंतनृतः परः उक्तं शेषस्य तत्सांतपरं पुनः किंचूतं विसर्गसिद्धितो का
 रोत्तरं सौरिति शक्तिबीजं ब्रह्मरंध्रे जपामि ॥ मय्यवासांतपरमेत्यत्र बीजविशेषाप
 धाने क्रियमाणे हि एवं समासघटना अंतर्वाक् नानाकारो लब्धते ॥ सकारा
 नुषंगित्वात् संः अंतात् सकारात्परो अंग्रेयस्य बीजस्य तत्सांतपरं विसर्ग
 सिद्धितो कारोत्तरं सत होरिति शक्तिबीजं वा किं विशेषावाक् । धीरैः ५ पातरसा ॥
 बुधोरा स्वादितनूतरसा किंचूतैः धीरैः दीर्घां होलितमौलि कीर्ति तमणिप्रारध्वनीराज
 नैः दीर्घयथानवति तथा होलितेषु मौलिषु कालता आरोपिये मणयः तैरेव प्रारध्वा

२२

नीराजनायेः ते तथा तेः किं नूतं बीजत्रयं परमं पराउरुषामाशोनायस्यतत्परममि
 ति वाणाबीजं विशेषेणमेवा ॥ ७ ॥ अथाऽनंगवत्पाः सफलंदहिणनुजध्यामी ॥
 नमारुः ॥ चूडाचंद्रकलानिरंतरगलत्रपायुषबिंदुश्रियासंदेहोचितमहसूत्र
 वलयंयाबिन्नतीनिर्जरं ॥ अत्रमंत्रमयंस्वमेवजपसिप्रत्यक्षयत्पहुरंसात्वंदहि
 णपाणिनांबवितर।मेयांसि नूतं स्निमे ॥ १५ ॥ हेअंबसनात्वंउरुसूपादहिणपाणिना
 मेममनूतंस्निमेयांसिबितर।उत्पादययात्वंनिर्जरं सुंदरं स्फटिकमणिनूतं अ
 हसुत्रवलयंबीजतीसती अंतर्मध्येस्वमेवआत्मीयमेवमंत्रमयं अहुरंजपसि
 किंलक्षणमहुरं प्रत्यक्षवृत्ति ॥ अहं अहं प्रतिवृत्तिवर्तनंयस्यतत्तथा ॥ अथवाप्र
 त्यक्षवृत्तिरियस्यतत्प्रत्यक्षवृत्ति।किंनूतंअहसुत्रवलयं चूडाचंद्रकलानिरंतर

॥ १३ ॥

गलत्रपायुषं बिंदुश्रियासंदेहोचितं ॥ चूडाचंद्रकलाशेषशानूनायचंद्रकलीतस्यास
 काशात्निरंतरमविधिर्नयथानवतितथागलंतोयेषीदृषबिंदवः तेषांयाश्री
 शोनातयासंदेहोचितं अतिशुचत्कारतदनुक्रमे तस्मादशाकारमित्यर्थः ७
 ॥ अथेदानींनगवत्पावामनु जध्यानमारुः ॥ बध्वास्यस्तिकमाशनं सितरूचि
 धेदावदातध्विमेणश्रीशुनगंनविष्णुसततं व्याजंनणोबुजे हाव्यंतामधिवास
 जानुरुचिरन्यस्तेनरुस्तेनतांनित्यं पुस्तकधारणयिनांस्वेवेगिरामिश्वरी १६
 अहं नित्यं निरंतरं तोगिरामीश्वरीवान्नामधिदेवतागिरामीश्वरीस्वेवे समाराधक
 यामि किंनूतंगिरामीश्वरीरुस्तेनपुस्तकधारणयिनी रुस्तेनपाणिनापु

विनेश्वरस्तैस्तकधारणे प्रणम्य मीयः स्नेहोदयस्यास्नातयातां ॥ किंचूतेन हस्तेन वा प्रजानुरु
चिरन्यस्तेन वामजानु निरुचिरं यथान्वति तथा न्यस्तेन आरोपितेन किं
कृत्वा स्वस्तिकं स्वस्तिकसंज्ञं आसनं बद्धा किंचूतेन आसनं सितरुचिधेहा
वदानध्वजश्रेणी श्रीसुनगं सितरुचिः स्फटिकोदयः धेहोन्नगः तस्यां या अमवदात
ध्वजश्रेणी उज्ज्वलतरकांतिपंक्तिः तस्यां या श्रीः शोभातया सुनगं मनोहरं पुनः किंचू
तेन आसनं न विष्णुनवनशीलं पुनः किंचूतं गिरामाश्वरी सतते व्याजं नमोर्लंबुजे अथा
धिहायंती ॥ अधिकशोभायुक्तां ॥ ४ ॥ ॥ अथेहानीनजनत्वा ध्यानस्य विशिष्टफलमाह
तन्ने विश्वपथीनपीनविलसन्निःसामरसारस्वतं श्रोतो वाचिविचित्रं गि सुनगा
किंचूजितानारती यामाकर्णविधूरमि नमनसः प्रोखोलितैर्भौलिनिर्मलद्भिर्नया

नानाचलैः सुमनसो निन्देयुरिंदोकलं ॥ १७ ॥ हे मातल एव विधातवध्यानात्मेममनारती
बिन्नोजतं शोभतं ॥ किं नूतानारती विश्वपद्यानपानविलसन्निः सामसारस्वतं स्त्रोतो वाचि
विचित्रनैगिसुन्नगा विश्वपद्यं व्याप्नोतीति विश्वपद्याने यत्सर्वव्यापकं पीतं प्रोढं विलसत्क्री
डायुक्तं निःसामं सीमारहितं यत्सरस्वत्याः इदं सारस्वतं स्त्रोतः प्रवादः तस्य चीनीनां याविचित्रा
नंगयः शोभोस्तद्वत्सुन्नगामनोहरायां नारती आकल्पसुमनसो देवाः विधास्यो वा इंदोश्च इत्येक
लं निन्देयुः कैषैः नयनानाचलैः किं नूतैः नयनानाचलैः मालद्भिः ॥ प्रयरं कैः ॥ कृत्वा मैत्रिनिर्भस्तकैः
किं नूतैः प्रेस्वलितैः चालितैः अवधुनितैः रित्यर्थः किं विशिष्टदेवाः विधूर्णमानमनसः
विधूर्णमानानिमनोसिधेषां तेन्याज्ञादकारणैरुषकाराणि ॥ ४ ॥ अथेहानीनगवत्याबीज
त्रयस्य प्रकारं तैश्चरेण जपनविधानमाहः ॥ मादोवाश्रवमिंदुं बिंदुं मधुरं ज्ञाते च
कामात्मकं योगं ते कखयोऽस्त्रलायमितिते बीजत्रयं ध्यायता साध्विमात्रकया विलोम
विषमं संधाय बंधाधिदावाचातर्गतया महेश्वरी मया मात्राश्रुते जप्यते ॥ १८ ॥ हे जन
नि महेश्वरी अंतर्गतया वाचा मया मात्राश्रुते जप्यते किं नूतेन मया इति अमुना प्र
कारेण तरबीजत्रयं विलोमविषमं यथा नवतितया मात्राश्रुते कथारनरु रंधयः प्रबु

94

बद्धध्यायता चिंतयता । इति । तिकिं । मादौ न्यकारादौ इंदु बिंदु मधुरं । इंदुश्चैकजं बिंदु
रनुस्यारः । तान्मां मनोहरं तान्मां स कितं वाग्रवबीजं ऐं इत्यर्थः । च पुनः ऊं तेन कारोते ।
कामात्मकं क्लींकारं तदनुकषयोपेक्षितं तेन कारस्योत्पत्तिरिति यं शक्तिबीजं सोरिति तत्र तथा
ऐं नमः । इंदुं कुं कुं कुं कुं ऐं ऐं उं नमः । न्यकारं स्वंगंधं उं च धं जं जं क्लीं जं टं उं उं उं तं यं दं धं
नेपं फं बं नं मं यं रं लं वं शं षं सं दं हं सौः । प्रतिलोमतो यथा सौं हं हं सं षं शं वं लं रं यं मं नं बं
फं पं नं धं दं धं लं एं उं उं उं जं क्लीं जं जं धं चं उं धं गं रं वं कं न्य नमः । उं ऐं ऐं ऐं ऐं कुं कुं कुं इंदुं
न्यां नमः । इति पुनः किं नृतेन मया । बंध धिदा । बंधः संसारः । तच्छिन्नं हीति बंध धित्
तेन तत्र यथा । ॥ इदानीं नगवत्या राधनमाहः । तस्मात्स्वतस्वत्सर्वज्ञो न पदवी सद्यो
ममद्यो नतो यत्राज्ञा विदितैर्महाकविशोतेः स्फीतांगिरं चूं बतां ॥ चैत्रो न्मा लितके ।
लिको किल कुहू कारावतारां चित श्लाघा सं चित पंचमश्रुति सनादरो पि नारो पम
॥ १५ ॥ हे जन नितत्कारणात् सद्यः स्तत्कालं ममस्मारस्वतं सर्वज्ञो न पदवी द्योतता ।

94

अपि निश्चितं यत्र यस्यां सारस्वत सर्वज्ञौ मपदं वा गिरं च वतां वा एव ५५ एवतां पु
रुषाणां एवं विधः श्रुति समाहारो पि नारोपम स्यात् एवमिति किं चैत्रो न्मा लि
त केलि को किल कुडु कारा वतारं चित श्लाघा सं चित पंचम श्रुति समाहारः चै
त्र वसंते उन्मा लित केलयो ये को किला स्तेषां कुडु कारा वताराः ये तै रं चिता प्रा
प्ता या श्लाघाः स्मृतिः तया रं चितो वर्द्धितो यः पंचम स्य यः श्रुति समाहारः सो पि
नार रूपे न्न वति किं नूतो गिरं मा हा क विशोतेः स्मृतां प्रोटी कृतां किं नूतैर्न
हा क विशोतेः ॥ आज्ञा विदितैः म हा प्रबंध न्माया दिष्टं द सियत्र गुरु वि लो क्य
ते तत्र लघुरे वे तिया न्प्राज्ञा तया विरुताः प्रेरिताः स्तेः ॥ इदानीं नगवत्या मंत्रां

तगन्तितंध्यानांतरमारुः वाग्बीजं नुवने श्वरी वद वेद तुच्चार्य वाग्वादि निस्वाहाव
 एविशीर्णपातकनरांध्यायामि नित्यां गिरं वीणा पुस्तक महुसूत्र वलयं व्या
 जं नमं नोरुहं विन्नाण मरुणं निः करतले राविर्न वद्विन्नमो ॥ २० ॥ अहं नि
 त्यां गिरं वाग्बीजं ध्यायामि किं नृत्वा इति उच्चार्य इति नित्यं किं वाग्बीजं
 कारूं वेद वेद वाग्वादि निस्वाहा इति किं नृत्वा गिरं करतलेः चुनुर्निः पाणित
 लेः वीणा पुस्तकं अहुसूत्र वलयं नमं नोरुहं च विन्नाणं दृष्टि एषाः करक्रेतेण
 नमं त्वं अध्येष्टुं दृष्टि एषां करेण वीणां वामाध करेण पुस्तकं दृष्टि एषां करे
 ण अहुसूत्रं वामोर्ध्व करेण नमं नोरुहं दृष्ट्या नो किं नृत्वं नमं नोरुहं व्याजं नृत्वं
 नुवन श्वरी माया बीजं हुंकारं ॥ ४॥

तुल्यमित्यर्थः किं विशिष्टैः करतलैः ॥ अरुणं श्रुतिः रक्तकांतिनिः पुनः
 किं नृत्वा गिरं ॥ आ विर्न वद्विन्नमो ॥ आविर्न वद्विन्नमो ॥ आविर्न वद्विन्नमो
 विलासो यस्य सातथा लो सुकरतया मंजो यथा ऐं हुं नद वेद वाग्वादि नि
 स्वाहाः ॥ ४ ॥ इदानीं नृत्वा वत्पा मंजो जप ध्यानतः फलमारुः ॥ ४ ॥ तन्मातः रूपया
 तरंगयतरां विद्या द्विपसं प्रथि ज्योत्स्ना सौरन चोर कात्रिक वितासे वै करं
 क्षिप्तं ॥ कालाज्ञादि शिवावसान नवनप्राग्यारकुर्हि नरि प्रज्ञानः परिपा
 कपीवर परानंद प्रतिष्ठास्पदं ॥ २१ ॥ हे मातः तन्मात त्वज्जप ध्यानतः मयि
 विषये विद्याधिपत्यं विद्यानामधिपतित्वं तरंगयतरां अत्यर्थं नृत्वा क

१७

या रूपया अनुरूपया किं न ते विद्याधिपत्यं ज्योत्स्नासौरनचारकीर्तिकवितासे
 वेकलिरासनं ज्योत्स्नाचंद्रिकातस्याः यत्तसौरने मनोहरत्वं तस्य या चारव्य
 त् कीर्तिरेवं विधाया कविता एतावता चंद्रिकासौंदर्यं सदृशी या कविता तया से
 वं वं सिरासनं यस्य ततथा पुनः किं न तं विद्याधिपत्यं कालाङ्गादि शिवाव-
 सान्नवनप्राप्तारकुहिनरिप्रज्ञानः परिपाकपीवरपरानंदप्रतिष्ठास्पदं
 कालस्य इश्वरस्य यत्तज्ज्ञादिभ्यां ज्ञानारंभः प्रत्यासन्नः प्रज्ञाचेति
 मादिशब्देनोपलभ्यते शिवावसानमिति तत्त्वज्ञानप्राप्तिः कालाङ्गा
 दितदेव शिवावसानास्य यद्भवन्नंत्यतिः तस्य यः प्राप्तारः पूर्वस्थितिः

॥१७॥

तस्य यत्तकुहिनरिप्रज्ञानः बहुलतरङ्गानोदकं तस्य यः परिपाकः परिणामः
 पीवरपरानंदः पातपर्योपानंदः तस्या या प्रतिष्ठा संस्था तस्याः प्रसादः संस्था
 नं ॥६॥ इदानीं नमो वत्सा बाजध्यानस्थानोत्तरफलं वदतु युगलेनाहः ॥७॥ निरवा
 निस्तुहि नद्युतेरिविक्रंते वाज्जीजमुच्चैश्चरत्ता शकारकरालविदुषरितो मायात्रिभुवे
 शितो मूर्ध्नि हारुदरे तदेतदस्वीलं पीयूषगौराक्षरं स्नातस्नानमसंनृतिस्मरत्वियो
 जिह्वांचले निश्चलः ॥२॥ तस्य त्वत्करुणा कटाक्षकलिका संक्रांतिमात्रकमिषं
 तेषां तिमुपैति दीर्घजडता जाग्रदिकाराग्रणी ॥ तस्माद्वाञ्छुजगन्मया कुतश्चा
 धेतप्रतीतमेतदेः सौरन्यपरममुदेति वदन्नो न जिगिशा किं न मे ॥२॥ इत्या

तयः पुमान्वाग्बी जे एंकारं तु हिनद्युते श्रं मसौ लेखानिः कृतमेवः पुन
 उच्चैरुपरिस्फुरन्त्यस्ताराघाः आकारवत् ॥ कसलो मनो हृत्तो यो बिंदु र नुस्य
 धा३ रो यस्य तत्तथा ततः परितो प्राया त्रिं चैतितं परितः समंतात्मावेन मायया माया ना
 जेन लोमप्रतिलोमतो हि त्रिधा त्रिः प्रकारं चैतितं ततस्तदेतत्प्रखिलं सम
 ग्रं हर्षं हौ रुदरे सं हर्षं चं मध्ये पीयूषगौराहुरं न्यमृतधवलवर्णं प्रपर
 श्रोतः सं नमसं नते वाप्रां मिश्रलः स्तिमितः संवृत्तिक्वांचले रसनाग्रे स्प्र
 रतिध्यायति तस्य पुरुषस्य अपि निश्चितं स्याते मानयेद्दीर्घजडता शीतिना
 शब्दुपैति । कस्मात्त्वत्तक कटा कृक लिका संक्रांतिप्राप्ता तत्तव क

रुण १

॥ १८ ॥

रुण कटा रुलेश वा ह एमात्रात् किं नृतादीर्घजडता ॥ जाग्रद्विकाराग्रणीः । जा
 ग्रतोपि बोधरूपाय विकाराः विक्ततयः तेषां मध्ये न्यग्रणी न्यग्रे सैरेत्यर्थः त
 स्मादित्युपसंहारो ॥ आशुश्रीर्घ्रवदनान्नो जे मुखकमले परं उक्तं सौरन्यं सुंदर
 त्वं न्यमुदति उदये प्राप्नोति केः गिरं विन्नेमैः वानां विलासैः ॥ किं नृते सौरन्यं
 जगन्मया द्युतरसाधैतप्रतीतिः न्यद्वितीयज्ञानं तां प्रहृदातीति तत्तथा ॥ न्यचवा
 जगन्मया द्युतरसाधैतप्रतीतिप्रहैरिति पा ॥ मंतरे गिरं विन्नेमैरित्यस्य पदस्य
 विशेषणं न विनुमर्हति ॥ ६ ॥ इदानीं जगवत्यावृतद्वयेन प्रातृकामयेशरीरावय

५६

वमाहः॥ आद्योमौलिरथापरोमुखमइनेत्रेचकण्ठबुक्कनासावंशपुटेकुरुतद
नुजौवर्णैकपोलधयं॥ दंताधोर्ध्वमधस्तयोष्टयुगलं संध्यहराणि क्रमात् जिह्वा
मुलमुदग्र। बिंदुरपि च ग्रीवा विसर्गोऽस्वरः॥ २४॥ कादिर्द्विहणतो नु जस्तदप
रोवर्णस्तवामो नु जहादिस्तादिरनुक्रमेण चरणैः कुट्टिद्वयं ते पफोवंशपु
ष्टन्नेवाथनाजिह्वयं बाहिन्यं घातवोयाद्यासः प्रसमीरणश्च सपरः कः
कोधः इत्यंबिके॥ २५॥ हिमं बिकेते तव आद्याः अकारः ओलिः शिरः अपरः
आकारः मुखं च पुनः इदं नेत्रेनेत्रधयं। उक्ककण्ठैकुरुनासावंशपुटे इतिना

॥ १८॥

सावंशपुटधयं। तदनुजौतयोरनुजातौ च्चकारौ कपोलधयं। उर्ध्वमधोदंतास्त
योर्धोर्धोदिबुधैकपोलधयं। उष्ट्रयुगलं। क्रमात् संध्यहराणिः एकारादिनिर्णयः
उद्धाधोदंताः। उक्कधाधः उष्ट्रयुगलं। उदग्रबिंदुः अकारः जिह्वा
ले। अपरं विसर्गस्वरः अः अकारः स्तवग्रीवाकादिकरवगघडइत्ये
वेरुपतवदहिणतो नु जः दहिणत इत्यत्र तसः सर्वविन्नक्रिकत्वात्
प्रथमाया निर्देशः तदितरोवर्गः चवर्गः च ध्वजक म इत्येवरुपोवा
नुजः। आदिष्टवर्गः तादिस्तवर्गः इत्यनुक्रमेण तवदहिणवामवर
णैः ट ठ ड ढ ण इत्येवरुपोदहिणचरणः तथदधत इत्येवरुपोवामचरणः

दमातवैतेतवकु हिवयंपफौपकारफकारौ। दहिएकु हिवकारः वामकु
 हिवकारः नप्रचबादित्रयंबनमइतित्रयंवंशष्टनवः नानिष्टे दयोवेषष्ट
 नः बकारः। नानिर्नकारः इदंमकारः। धातवोयाद्याः सप्तयाद्याइतियस्त्ववश
 षसइत्येवंरुपास्तवसप्तधातवोनावंति। इत्यप्रसक्तमोसमेदमस्त्रिमज्जाशुका
 णिः पाधारलिङ नानिष्टदयमुखन्नुमध्यशिरइतियाद्याः सप्तचपुनः
 सपरोरुकारः समीरणः प्राणलातुदेननिहः हकारः तवक्रोधोब्रह्मरं
 धामित्यर्थः न्ययन्नगवत्पावणमियर्शरिष्यन्नजनफलामारुः। एवंवर्णमयं
 पुस्तवशिवेलोकत्रयं व्यापकं यादं नावनया जयत्यवयवे धारो पितैरहरैः

मूर्तीनूयदिनावसानकमलकारैः शिरः शायिनिः स्तं विद्यसाधुपासते करतलैरद्विप्र
 सादो मुकाः। १२६। दे शिवं नमो नोप्रकारेण यधुमानूतवन एमियंवपुः जपतिआश्र
 यति। किंचूतं वणमियंवपुः लोकत्रयं व्यापकं। कयाकृत्या न्यवयवेशरीरावयवेषु
 आपितैः न्यहरैः रं नावनया न्यहमेव वणमियइतिमत्वा। तंपुरुषं विद्याश्रु
 दशविद्यामूर्तीनूयसुत्रिरुपांधत्वा करतलैः सधुपासते। किंचूतं विद्याः दृष्टिप्र
 सादो मुकाः न्ययं न्यस्मासुदृष्ट्या प्रसादं करिष्यति। तित्युमुकाः। किंचूतं वि
 द्यैः तैः करतलैः शिरः शायिनिः शिरसं निविष्टैः पुनः किंचूतैः करतलैः दिना
 वसानकमलकारैः। दिनावसानकमलकारइव न्याकारा न्याकृतयो यो

पतितथातैः॥ मुकुलाकृतैरित्यर्थः॥ ॥ १४ ॥ अथेदानीं च गवत्यां फलमाह॥ ये ज्ञानं
 लिययै ॥ जंतिसंस्तमनि ध्यायंति गांयंति वातिषा प्राप्स्यन्मुपास्यते मद्गुपदन्पाशैः
 विलासैर्गिरिं॥ किंचक्राडति नूनुवः स्वरनितः आचंदनस्य दिनी कीर्तिका
 त्रिकरा त्रिकैः रवसना शौन्याग्रशोलाकरा॥ २७ ॥ देजननिये पुरुषाः एवं
 विधंते तव वरप्रियं वपुः ज्ञानंति न्प्रयवाय जंति वास्ततं ध्यायंति वा
 यवागपंतितेषां पुरुषाणां प्राप्स्यन्मुपास्यंति गिरा विलासैः वान्वां विलासैः
 पास्यते॥ किंचतैर्गिरां विलासैः मद्गुपदन्पाशैः कोमलपदविरचनैः
 न केवलं तदेव न्वेति॥ किंचतेषां पुरुषाणां नूनुवः स्वरनितः नूलेकिं

नूलेकिं स्वलेकिं अन्विष्याप्यकार्तिः क्रुडति किंचता कीर्तिका त्रिकरा
 त्रिकैरवसना शौलाग्रशोलाकरा कार्ति कस्य रात्रौ या कैरवसना कैरव
 समुदायतयाः या शौलाग्रशोला सुंदरकोतिः तां करोति तथा॥ १४ ॥
 अथेदानीं वशिष्ठवरप्रियवपुः ध्यानांतरेण फलांतरमाह॥ मायाबा
 जविदन्ति तं पुनरिदं श्रीकृष्णचक्रोदितं रूपाभाय विहोजयंति स्व
 लुपे तेषां तरेण रासदा॥ श्वेवंते चरन्ते किराटवलना विभ्रांतरनांकु
 रल्योस्मानेदुरमेदिना तलरजोनिभ्रांशरागप्रियः॥ २८ ॥ देजन
 निपुनरिदं तव वरप्रियं वपुः मायाबाजविदन्ति तं मायाबाजेन

गुफितं। सतपुनश्चक्रुर्मन्त्रं च कोदितं प्राकृर्नचक्रे नदीरितं। यलनादी
 पान्नायविदः संतो जपन्ति। खलु निश्चयेन तेषां पुरषाणां मदा नित्यं नरे ॥ ५५ ॥
 राजानः चरणैरेवंतो। किं नूतनः नरेन्द्राः कीरीटवलवन्नीवि ॥ ५६ ॥
 रतो कुरज्योक्ता मेदुरमेदिनी तलरजो मिश्रांगरागश्रियः। किराणीशु
 कुराणां वलन्यः। किंचिदुच्चैरंकुराकृतयः। तत्र विमला निनिविष्टनि
 यानिरत्नानि तेषां नमंकुरज्योक्ता किरणकांतिः। तयो मेदुरं संस्निग्धं
 दीप्तिरसंयुक्तं यत्तरेदिनी तलरजः। मदातरेणुतेन मिश्राङ्गराग
 श्रांयेषां ते तथा ॥ ५७ ॥ पान्नाय इति नमः कोष्टानां लिरव्यस्येष्टि क्रमे

एव कोष्टे कोष्टे स्वराणां प्रकारादीनां द्वंद्वमा लिख्यततः कादित्
 संमुदाय रूपान् वलनानि लिख्य च यत्र कोष्टे स्थानाधिपते ग्राभाधि
 शरदेवतायानाम्। प्रथमाहुरं यत्र न वतितत्र देशे नूत्ना मायाबालं
 विदन्ति तं मायाबाजेन दंकारेण विदन्ति तं गुफितं प्राकृत् कामयेव
 पुः शरिरं जपेति तेह पान्नायविदनुच्येते ॥ तथा ॥ चोक्तं द्वंद्वं स्वरा
 णां विलखेच्च द्वंद्वं कादीनां स्ताथा वर्णसिन्धुहं रूपान् ॥ स्थानाधि
 पुस्त्याह रमस्ति यत्र तदीपदेशं भुनयो वहंति ॥ ५८ ॥ इदानीं नग
 वत्पाः पुनः वर्णमयशरीरस्य प्रकारांतरतो ध्यानांतरैरेफलांतरमाह

श्रीबीजे सकलाहारादिषु पुनः क्रोधाहंतेन वेदेव यो न तेन तेन त
 नुमिमां तस्यां गतो जायता ॥ लक्ष्मीसिंधुरदानगंधलहरीलान्ना
 धपुष्पाधयश्रेणाबंधुर ॥ २४ ॥ श्वलानियमिते वापेति तेनैव क
 चित् ॥ २५ ॥ देव्यंबसकलाहारादिषु प्रथमं श्रीबीजे सकलाह
 राणां अकारादानां वर्णनामादिषु प्रथमं श्रीबीजेन वेत्त ॥ एवं
 पुनः प्रकारेण यः पुमान् तेन तव इमां लने श्रीं श्रीं श्रीं श्रीं
 श्रीं इति रूपं येतं श्रीबीजेन गुंफितं ॥ मातृकामयं शारं न
 तेन तेन स्य पुष्पस्य अग्रतः लक्ष्मीः पद्मानया जायता वि २३

निजासता क्वचिदप्यप्रदे शेनैवापेति तेनैवापयाति किं नूतलक्ष्मीः
 उत्प्रेरुते सिंधुरदानगंधलहरीलान्नाधपुष्पाधयश्रेणाबंधुर
 श्वलानियमिते वापेति तेनैव सिंधुराणां गते ज्ञायते दानं मदः तस्य
 यागंधलहरीपराभलपरिस्फुरणं तत्र यो नो ग्रहणमिति तेन ॥
 धावाकुलाविलोलायापुष्पाधयश्रेणासेवबंधुराभनो हराश्व
 लानया नियमिते इव वध इव ॥ २६ ॥ इदानीं न गवत्पाधानां तरे पु
 नश्च फलौतस्मात् ॥ २७ ॥ यस्त्वं विदुमप्यत्र वदवमयी लेश्वामिवा
 लोहितमात्मानं परितस्फुरन्निवलयो मायामभिधायति तस्मै

निंदितचंदनेंदुकदलीकांतारहारस्रजोनिश्वासन्नम बाष्पहा
 रुजगुणामुर्ध्वेतितास्तास्त्रियः॥३०॥ देजननिःप्राप्तानंपरि
 तः आत्मनःसमापेत्वाविष्णुमपलवः वमयाप्रवालांकुरइवप्र
 सरणस्वरूपां आसेमंततलोहितारक्तानिखामिवस्फुरन्निव
 लयांङ्गीकाररूपांगुह्यसन्निकोणमध्यगतोऽग्निध्यायतिलस्रै
 तस्यपुरषस्यार्थेतास्ताः सकलगुणलक्षणसंपन्ताः स्त्रियोर्मुखं
 ति। मोहं प्राप्नुवंति किंभूताः स्त्रियः निंदितचंदनेंदुकदलीकां
 तारहारस्रजोयात्रिस्ताः तथाः अपरं किंभूताः स्त्रियः निश्वास

न्नमबाष्पहाहगुणः निश्वासन्नमेण निश्वासन्ननेनमोचनेनयो
 बाष्पः कृष्णस्रएवहाहः ततगुणव्याकुलाः॥३१॥ ॥ इहानीचग
 वत्याः पुनः ध्यानांतरेणफलोत्तरमाह॥ ॥ मातः श्रीनगमातिनीत्य
 निध्याध्यादिव्यागमोत्रं सितं त्वाप्तानंदमयामनुस्मरतियः स्तं नाम
 वापन्ननुवः॥ बाहुस्वस्तिकपाडितैः स्तनतटैर्द्वैतैश्चादुनिर्नी
 रं ध्रे। पुलकांकुरैर्नियमितैर्ध्यायितनेत्रांचलैः॥३२॥ ॥ नामइतिसंबो
 धनेदमातः यः पुमान् श्रीनगमातिनीत्यनिध्याएंङ्गीत्वाप्तानंदमयिन्नग
 मातिनीस्वादेतिलादिव्यागमोत्रं सितं दिव्यागमेन त्रिसितांशोपरा॥

कृतांश्चानंदमया। आनंदस्वरुपांश्चानुस्मरंति। अथ चिंतयन्ति तं पुरुषं वा
 मन्त्रुबो वरवर्णि न्यो ध्यायंति। कैः स्तनतटैः। किंचुतैः स्तनतटैः बाहुस्व
 स्तिकपडितैः बाहुस्वस्तिकेन दाहं डमंडलेन पडितैः पुनः किंचुतैः
 स्तनतटैः पुलकांकुरैः शोभां चितैः। अपरं कैः चादुभिः प्रियवचनेः
 किंचुतैः स्वादुभिः कैः देन्यो चितैः। अहं तव दास्यमिवापि। तिर्य्ये न्य
 सहितैः। पुनरपि कैः नेत्रांचलेः नयनप्रातैः कटाक्षैरित्यर्थः। किंच
 तैः नेत्रांचलेः नारंध्रेः नाश्रुलैः चलनक्रियारहितैः। पुनः किंच
 तैः नेत्रांचलेः नयमितैः। एतद्वलोकनादप्यनिर्द्वाराक्षणेऽप्य

विषयार्थकृतैः तद्वलोकनतत्परेः रित्यर्थः। अथ पुनरिदानीं ध्यानांतरे
 एतदन्तरवृत्त्युगलेनाहः॥३१॥ ॥ यास्तं ध्यायति रागसागरतर
 सिद्धरनीकांतरस्वेरोज्जागारपद्मरागनलिनीपुष्पासनाध्यासि
 नीबालादित्यसपत्तरत्नरुचिरप्रत्पंगवपाशुविश्रेण संवतितांग
 रागवसनास्तस्मारत्पंगवाः॥३२॥ कर्पूरं कुमदाकरं कमलनीप
 त्रं कलकोशलं कृजत्कोकिलकमिनीकुलकुहूकक्षालकोलाहलं
 शंकते प्रलयानले स्मरमहापस्मारवेगानुराकं पंते निपतंति रुतन
 गिरं मुंचंति गोचंति च॥३३॥ देहं बयः पुमानूत्वं रागसागरतर

१६

चसिंदुरनौकोतरस्वेरोकागरपद्मरागनलीनीपुष्पासनाध्यासिना। रागसागरे रा
 शोणसमुद्देतरंतीवा सिंदूरवौकातस्यान्तरमध्येस्वरंस्वेधायाउकागरं विक
 सितंयत्पद्मरागसदृशंनलीनीकुसुमंतदेवा समैतन्मध्यासतेइतिशा
 न्त्या॥ तांएवंविधसंत्वाध्यायति तस्यपुरुषस्यः प्रगताः सुदृढ्यः स्मरंतः
 सत्यः कर्पूरंशंकते निंदित्यर्थः॥ नकेवलं कर्पूरमेव निंदति किंचकुमदा
 करं कुमदश्रेणी॥ किंतदेव किंच। कमलिपत्रं। पुनः किंच कलाकोशलं क
 लानां नैपुण्यं न केवलमिदमेव। किंच कूजतूके किल कामिनी
 कुलकुटू कलोलकोलादले कुजतू मङ्गलशायमानं यत्तूको किल

२६

कामिनी कुलकलंकंहीरदंतस्ययकुटुकक्षौलंकोलादल कुटुशब्दे
 चारैरेतन्नवनपुनः पुनारावः तां प्रगताः पुनः किंकुर्वीति। प्रला
 यानलस्मरमदापस्मारवेगातुराकंपतो। प्रलकालनोयः अल
 नौवैश्वानरः सएवस्मरः तस्ययाप्रदापस्मारसः दृशोवेगः तेनातु
 राः पाहिताः। सत्यः वेपथं कुर्वंति दंत इति र्वदिति पतंति चति
 शेषेण वसुंधरायांति॥ पुनः गिरंवाचं नमुंति। निदरयंति। पुनः
 लब्धसंज्ञाः सत्यः शोचंति। सनमिलित इति कारणतः। अन्य
 पियोपस्मारवेगातुरोन्नवंति। स कं पतो। निपतंति गिरं नमुं

२७ चंति। पुनः लब्धसंज्ञो नृत्वा शे चंति॥ किं मिदमेनो मया कृतमिति
 येन ममायमपस्मार सदहोपाधिरुत्पन्न इति॥ किं नृत्ताः संग
 नाः बालादित्यसपन्नरत्नरचितप्रतंगनूषारुचिश्रेणी संवलि
 गागरी गवसनाः बालादित्यसपन्नानिरत्नानि निजारुणकिरणं
 कुरनि करैर्बालादित्यप्रथममुदयकुवलिं र विसपन्नयति वि
 षं इति बालादित्यसपन्नानिरत्नानि तैः रचितानि निर्मितायाः प्र
 तंगनूषाः सकलांगशोभाः तासां यारुचिश्रेणः कांतिपंक
 यः तानिः संवलितानि मिश्राणि प्रंगरागो वमनानि च यासां ता

२९

स्तथा॥ ४॥ अपयेदानीं न गवत्पामृत्युं जयमनुनाशधनमाह
 श्रामृत्युं जयनामधेय न गवश्चैतत्पचंदात्मि के ह्रीं कारा प्रथमा त
 मां सिद्धयत्वं हंसं संजानी॥ जावे प्राणविजं न माण्डुदयग्रंथि
 स्थिते मे कुरुत्वां सेवे निजबोधलान्नरत्नशास्वादा लुजा मा
 श्वरं॥ ३४॥ हे श्रामृत्युं जयनामधेय न गवश्चैतत्पचंदात्मि
 के ह्रीं कारि देहं संजानी नमः निजबोधलान्नरत्नशा
 स्वदानप्राप्तिर्नैरे सत्वेन हर्षेण त्वां स्वादा लुजा देवानां मा
 श्वरं॥ सेवेऽमाश्रये॥ अतः कारणतत्वं मे मम प्रथमा तमां

२८
३०

सि हर्वालिः मङ्गलानि दलय विदारया प्रथमा तमांसि इत्यत्र छं
दसि डि सौ वलौ प इति शिलोपः । चकारोत्रा ध्यादृती व्यः च पुनः
मम जीवं प्राण विजं न मान हृदया ग्रथि स्थितं प्राण वायु ना वि
जं न मान मणः उत्पुष्टितो यो हृदय ग्रंथित तत्र स्थितं । मा स्थितं कु
रु मत्पुं जय मनु र्यथाः । उं श्रीं हूं मत्पुं जये न वति । चेत न्य चं डा
हं स सं जी व नि स्वा हा इति ॥ ६॥ ॥ इदानीं परमेश्वर्य मित्पुं जय ज
पर्य फल माहः ॥ ॥ एवं त्वा मम ते श्वरी मनु दिने रा का ति शा कां मु २८
कं स्वां तः सं त त ना स मा न व पु षं सा हा त न्न जं ते नु ये ग ते म त्पो क ३०

वली कृत स्त्रि लु व ना नो ग स्य मे लो प दं द त्वा नो ग म हो द धौ नि
र धि क्रि डं ति तै स्ते सु र्वे ॥ ३॥ दे मा तः ते पु रु षाः म त्पो कृ तां त स्य
मै लो शि र सि वा व्यं प्र दं द त्वा नो ग म हो द धौ नो ग सा ग रे तै स्ते
र्द न क ल त्र पु त्र द य ग ज या ना दि निः सु र्वै र नि र व द्वि य चा न्न
व ति त था क्री डं ति वि ल सं ति किं नू त स्य म त्पोः क व ली कृत त्रि
लु व ना नो ग स्य क व ली कृतं ग्रा सी कृतं य त्रि लु व न स्य न्मा र्ग
मं ता द्रा वे न नो गो य स्य स त प्पा तः ॥ स्यु ते के । तु पु नः य पु रु षाः
ए वं वि धां ध र्वे कृ त कृ णं न्म म ते श्वरी त्वा सा हा त न्न नु दि ने नि

रंतरं यं जंते किं नूतां त्वां। राका निशाकामुकस्यांत संततनास
मानवपुष्पां राकायाः हर्षिमायाः निशाकामुकस्य चंद्रस्य चंद्रं
तर्जधे सततं नासमानवपुः शरीरं यस्याः स्नातयाती। इहा
नामृत्पुं जयमनो ध्यानमाहः॥ जाग्रद्वोधरुधामयुषनिच
यैराज्ञा व्यसर्वादिशो यस्याः कापिकली कलंकरदिता षड्भुक्त
माक्रामति। दैन्यध्वानं विदार ऐकचतुरावाचां परंत न्वती सा
निध्यानुवनेश्वरी विदरता हं स्त्री वमन्मनिसे। ३६। सानिध्या
निधुडु पानुवनेश्वरी इति काररूपामन्मानसे मदीये चित्ते विद २९

रतां। कांडांकुरुतां। केवदं सावायथा हं सामानसे सरसि विदरति सा
कीदरी। यस्याः नुवनेश्वरीः कलंकरदिता कापिकलानुराया व
स्था षड्भुक्तमाक्रामति। षड्भुक्तं एविनिद्यासद्यः उदितानवति
किं कृत्वा सर्वादिशः। माप्राप्य। व्याप्यः कैः जाग्रद्वोधरुधामयु
षनिचयैः। जाग्रतजाग्रदुपोयो बोधधे ज्ञाने सैव सुधामनस्या
येमयूषनिचक्षः। ३७। जाग्रतजाग्रत। याः किरणसम्भूताः किं
नूता कला दैन्यध्वानं तं गटां धकारं तद्विदार एतन्निराकर
णैकचतुरा एकप्रवाण। पुनः किं नूता कला। परां वाचं तन्व

तीपराभिधंवाचंविस्तारयेति॥१४॥ इदानीं परमेश्वर्याः प्रनौत्प
परत्वमाहः॥ १॥ त्वंमातापितरोत्वमेवसुहृदस्त्वंन्नातरस्त्वं
सरवात्वंविद्यात्वमुदारकीर्तिचरितंत्वंन्नागपप्रत्यनुतां
किंनृयसकलंत्वमादितमितिज्ञात्वाकृपाकोमलेशाविश्वे
श्वरिसंज्ञसादशरंमातपरंनास्तिमे॥३०॥ देमातःदे
कपाकोमलेदेविश्वेश्वरिसंज्ञसाद॥ सम्पक्कसादंकुरुय
तामेममत्वतःपरंन्मन्यत्किमपिशरणंनास्तिकिंत्वा॥इ
तिइहात्वा॥इतिइतिकिंदेजननिममत्वंमातापितरोजन

नीजनको॥एवशब्दोत्रनिर्द्धारणेपुनःसुहृदोमित्राणित्वमेवन्नातरो
बांधवास्त्वमेवसिरवासदचरास्त्वमेवतंसःविद्याश्चतुर्दशविद्यास्त्व
मेवतंतःउदारकीर्तिचरितंप्रनूतकीर्तिप्रवर्तनंत्वमेव॥अतः
कुतंप्रचुरतरंन्नागपत्वमेव॥नृयःकिंपुनरपिकिंमुच्यतेसकलंई
दितंनकलवांछितंत्वमेवेति॥१५॥ इदानीं परमसिद्धिकारकं
शुरो नमिमाहः॥ १॥ श्रीसिद्धिनाथइति कोपियुगेचतुर्थेऽपि दुर्वा
नूव करुणावरुणात्तयोस्मिन्॥ श्रीशंनुरित्पनिधया॥ समधिप्रस
नं चेतश्चकारसकलागमचक्रवर्ती॥३६॥ करुणावरुणात्तयो॥
करुणयापुक्तेवरुणात्तयेग्रामविशेषेनर्महातटनिकटवर्तिनि

श्रीसिद्धिनायेदुतिकोपियुगेचतुर्थकलियुगेऽप्रादुर्बन्वप्रकटो
 बन्वकिंनृतः॥ अस्मिन् श्रीसिद्धिनायेऽप्याध्यायाशानु
 रितिरमयाविषयेचेतोमनःप्रसन्नं चकार॥ सस्नेहं कृतवान्॥
 पुनः किंनृतः श्रीशानुः॥ सकेलागमचक्रवर्ती॥ सकेलागमच
 क्रवर्तत इति॥ किंनृतैः अस्मिन् श्रीसिद्धिनाये॥ करुणावरुणा
 योः कृपासागरे इत्यर्थः॥ इति अस्मिन्नित्यस्यपदस्य विशेषणसंपत्ति
 पद्यते॥ ॥ इदानीं तस्य क्रियाबहुल्यविचरयन्माद॥ ॥ यस्या इ
 यापरिणितान्वयसिद्धिविद्यानिर्देशस्यैः स्तुतिपदैर्वचसां विला
 सैः तस्मादनेन ननु वनेरिवोदगन्निर्गच्छः प्रसीदवदनेन मम संघे हि
 इन्नुवने श्वरिदेवेदगमं नीयतः मयि विषयेन श्रीशानुचेतः सुप्र

३१

सन्तं चकार॥ पतेनैव दनुना सद्यः स्तत्कालं त्वं प्रसीद॥ प्रसीद पराजव
 तस्मात्प्रसीदादनंतरं मम वदने वचसां वाणानां विलासैः संघे हि सा
 निधानं कुरु॥ किंनृतैः विलासैः स्तुतिपदैः स्तवनानुरूपैः पुनः किं
 नृतैः विलासैः तस्या इयापरिणितान्वयसिद्धिविद्यानिर्देशस्यैः
 तस्य श्रीशानोराज्ञयां परिणितः परिणामप्राप्तः यो न्वयः आम्ना
 योगुरुक्रमः तत्र सिद्धविद्यानिर्देशस्यैः निश्चिदस्त्वानितैः त
 थापुनः इदानीं नगवत्याः प्रायतामाद॥ ॥ येषां परं न कुलदे
 वतमंबिकेत्यां तेषां गिराममगिरान्नबं नुमिश्राः ते स्तत्काले परिचि
 ते विषयेपि वा सोमनूत्कोदाचिदिति संततमर्थयेत्वा॥ ४॥ दे

सर्वेश्वरिस्ततं निरंतरं त्वोन्मदं इति च यद्येवा यथा मि। इति
इति किं। हेन्मं बिके धेषां पुरुषाणां गिरा स्तु मम गिरा वा एपः मिम्रा।
नन्मवंतु नुपुनः तैः पुरषैः सद्द विसये देशे परिचिते पि। परिचयं प्रा
ने पिन्मन्मा संग्राहे पिपिट पिता माहादि निवी सावेनो हृणं हृण
प्रात्रं कदाचिदपि वा सोमान्तरमास्तु ॥ ४१ ॥ नये दानी गुरो रन्मर्ष
नामा हृ ॥ ४२ ॥ श्रीशंभुना य करुणा कर सिधना य श्री सिधना य करु
णा कर शंभुना य सर्वापराधमलिने पिमयि प्रसन्ने चेत्त कुरु घश
रणं मम ना न्यदस्ति ॥ ४३ ॥ हे श्रीशंभुना य दे करुणा कर सिधना य

हे श्री सिधना य करुणा कर शंभुना य सर्वापराधमलिने पिमयि निरिखिल
पराधकलुखा कते पिमयि विषये चेत्त स्मितं प्रसन्नं सद्दयं कुरु घश। यतः
कारणात् मम न्यन्तर किंचिदपि शरणं नाना स्ति ॥ ४४ ॥ इदानीं परमेश्वर
या दया स्वतुत्वमाह ॥ ४५ ॥ इच्छं प्रति हृण मुदं शु विलोचनस्य पृष्ठा
धारस्य पुरतस्फुटं मा विशरणीत् ॥ ४६ ॥ त्वा वरं न गवती रुदयं प्रविष्टा।
शास्त्रैः स्वयं न वनेने श्रीशुरे ववती ॥ ४७ ॥ इच्छं अनेन प्रकारेण गु
रुस्मरणादिना प्रति हृणं हृणं प्रति बुद्धं विलोचनस्य न्य श्रीपृष्ठा विलो
चनस्य पृष्ठा धारस्य पुरतो मे स्फुटं प्रकटं यथा न वतित यान्त गवती।
चुवने धरी न्य निशरणीत् प्रकटा नन्मना किं नृता नुवने धरी न्य पुनः
न ववती स्वयं स्वयमेव न वनेने गद्यपद्यां पश्य रस्य सप्रस्य धर्मस्य

यं शतः प्रियः कानवैराग्ययोः शेषरत्नभाग इति रणात् ॥ इति हि मयः शा
 स्त्रैः कृत्वा मुखे वतीर्ण विस्तारं प्राप्ता ॥ ४३ ॥ इदानीं स्तोत्रविषयेषु
 रुच्यसाहचर्यं वाक् सिद्धिमेव मनुजानां वलोकनाय श्रीशंकरस्य
 मरुतीभिर्दत्तं प्रतिष्ठा ॥ स्वस्मिन् रूपेदेति नृनां गमसिधविद्यासिद्धा ॥ ४४ ॥
 सनेक रुचिरे सुचिरं चकार ॥ ४५ ॥ इदं श्रीस्मिन् लोकेनाथः श्रीशंकर
 आस्य स्तोत्रस्य वाक् सिद्धिं मनुजानां बहुलामिवावलोक्य स्वस्मिन् रूपेदेति
 स्मिन् स्थाने सुगिरं यथा न वदितव्या तं पठनमत्र तोदिसकल सिद्धि वि
 धायिनां मरुतीभिर्दत्तं प्रतिष्ठा ॥ किं नूते स्वस्मिन् रूपेदेति नृनां वनागम
 वीद्य विद्यासिद्धा सनेक रुचिरे ॥ त्रैलोक्यवनागमगुणैः स्तोत्रं विद्वत्सु
 त्वं विद्यासिद्धा सनेक रुचिरे सुदरतस्मिन् वदत्येति ॥ ४६ ॥

इदानीं मंत्रजपनसमये विधानमाह ॥ १ ॥ नैऋत्ये शय्यावचसि
 नियमकामिनी न्योनिवृत्तिः प्रातर्जातिर्वटपसमिधार्दंतजिह्वा
 विशुद्धिः ॥ पत्रावल्यां मधुरमशानं ब्रह्मवदस्य पुष्पैः पूजा होमो कु
 सुमवसनानि पनान्पुज्जलानि ॥ ४७ ॥ नैऋत्ये शय्यावचसि शय
 नं वचसि नियमो वाक् संयमः कामिनी न्योनिवृत्तिः ॥ स्त्राभ्या
 निर्व्वत्तनं तथा प्रातः प्रनोते जाती विटपसमिधार्दंतजिह्वा
 वृक्षशखयादंतजिह्वा विशुद्धिः ॥ इदानीं जिह्वाभ्यां वि
 शोधनं नैऋत्यां पत्रावलिप्रसिद्धा ॥ तस्यां मधुरं न्यशानं ब्रह्म

नादि। तथा ब्रह्मवरुस्यपलाशस्यकुसुमेः पूषेः पूजादोमो।
 काये। तथा कुसुमवसनलेपनान्पुज्वलानि। कुसुमानि ह।
 प्या। शतपत्रादीनि वसनानि वस्त्राणि शुक्लाणि। तथा
 लेपनानि चंदननवानि शुक्लाणि। अथेदानीं गुरुस्मर
 एतोयज्जवति॥ तदाह॥ ४॥ इच्छुमासत्रयमविकलं यो वतस्त्वः
 प्रजाते मध्याह्ने देवास्तमितसमये किंचिदेकचित्॥ तस्यो।
 आसैः कलकुवनाश्चर्यन्तेः प्रजुते विद्याः सवः सपदिव
 ३१ दने शंभूनाथ। ज्ञानादात् ॥ ४॥ इच्छुमासत्रयमविकलं यो वतस्त्वः

मानवतस्त्वः सन्मासत्रयमविकलं निरंतरं प्रजाते प्रातः क
 लेवा मध्याह्ने मध्यं दिने अथ वास्तमितसमये संध्यायां समये
 एकचित्॥ एकमना लब्ध्वा स्वांगुलं काटयेत् चिंतयेत् तस्य पुरु
 षस्य सपदितत्कालं वदनेनुरवे सवसि कला विद्या गङ्गा सै
 र्गङ्गापद्यादिस्तेः स्फुरंति। कस्मात् शंभुनाथ प्रसादात्। गु
 रुस्मरणतः किं किं न प्राप्यते॥ अपितु सर्वमेव प्राप्यत इत्य
 र्थः किं नुतेः उद्धासैः प्रजुतेः सदाः स्फुरदपैः। स कलकुवना
 श्रयन्तेः स कलकुवनानां आश्चर्यकारकेः॥ ४॥ इच्छुमासत्रयस्य

महिमानमाहः॥४॥ व तेन दिनोपनवाप्तमंत्रश्रद्धा विष्णुदो
 नुदिनं पठेद्यः। तस्यापि वषट्पदं न वषट्पदस्यः कवित्वद्वया प्रनवेति।
 विद्याः॥४६॥ यः पुमान् व तेन हानोपि न्नवाप्तमंत्रोपि। श्रद्धा वि
 ष्टुदः सन् श्रद्धाः यानि प्रलीकृतमनाः सन् श्रद्धा नुदिनं निरंतरं ज
 पेत तस्यापि पुरुषस्य वषट्पदं स रात्रि विद्याः प्रनवेति स्फु
 रंति। किं नूलाः मनवद्वयस्यः कवित्वद्वया। मनवद्येन निदीष
 ण सद्यः कवित्वेन तत्कालोदित कायेन दूत्याः मनोद्वाराः॥४७॥
 इदानीं स्तोत्रस्य प्रत्ययावदे॥ श्रीशंभो राइ अचिंत्यमहिमात

॥३५॥

माहः॥ कोप्यचिंत्यप्रना नोस्य स्तोत्रस्य प्रत्ययावदः॥ श्रीशंभो
 राइया शर्वाः सिद्धयोः स्मिन् प्रतिष्ठिताः॥४८॥ अस्य स्तोत्रस्य
 कोपि अचिंत्यप्रनावः प्रत्ययावदेव वर्तते प्रतीतिजनको नव
 ति। यत्र कारणं तत्र श्रीशंभोः॥ अइयाः सर्वः अणिमाद्याः सिद्धयः
 अस्मिन् प्रतिष्ठिताः श्रीशंभोः प्रतीतिः अतएव अचिंत्यमहिमा
 स्तोत्रमित्यर्थः॥४९॥ पद्मनाभेन कविना विपुला विमला कृता॥
 श्रीमत्पृथ्वीधरायुक्तेवर्तिः सद्यः क्लिष्टापिनी॥४९॥ इति श्रीप
 द्मनाभ विरचितं श्रीनृवनेश्वरी स्तोत्रनामं संपूर्णं नि ॥४९॥

यो बिंदु सपितामहो हरिश्चैतुर्यः स्वरः कात्पतेयोरैवाफोद
 रितो घमर्द्धनकरो देवैः सदा गायतो हः प्राणरूपरसरवन्नगवा
 न्नादः शिवः सर्वदा देवी नमः इकलकलंकर हितामयितिनु
 न्मं नमः ॥ १९ ॥ श्वङ्गपादुकमंजनं च गुटिकासारस्वतं लोचनं
 मृत्योर्वं वनपुत्रकालहरं देहस्थिते कारकां नृपेणादिरिच
 कृतागप तनं स्वावेशनं योजनं बीजजाप्य कलाकरो तितरसा
 गोशमहाजंडो ॥ २० ॥ यथा नमो वा मधुकैटनममयनीयामाहि
 षोन्माधिनीयाधुने कृण्वेड मुंडमयनीयारक्तबीजाशनी

३६

नमो नमो निमुने देव्यद्विनीयाशकलहमापुराशावक्रानवको
 टीमर्तिसहितामां पानुविधेश्वरा ॥ २१ ॥ ह्रींकारं द्रष्टुं मनो नगव
 ते स्वाहा वसानं मुनिं मंत्रं सप्तदश ॥ हरं जयति ते माहेस्वरी आ
 ॥ २२ ॥ जितं ॥ ध्यायन् यस्तस्मै रुणां रुणं तव वपुः नित्यान्तर्हृष्ये चरि
 देहेतस्य विशजते सुरभितं दिव्यान्तराशि ध्रुवं ॥ २३ ॥ दद्यादपनु
 पवनाऽविण्णेषु धारामस्मिन् किंचिन् विदंशिशो विपुले ॥ २४ ॥
 कर्मधर्ममपनीय चिरादराजारायेण प्रणयिनी नवचां वृत्तादि
 ॥ २५ ॥ इति श्री नृवनिश्वरी स्तोत्रं समाप्तं ॥ ॥ कल्पेण मे स्तु
 संवत् १७२२ वर्षे अश्विनवदश्यां चारुवासे लखितं नटः
 इच्छाशीला गिरा नानाटनुस्तोत्रधे ॥ २६ ॥ श्री ग. ब. ॥ श्री ॥

३७

